

Özünal, S. (2016). Sosyal bilgilerdeki coğrafya konularının kavratılmasına yönelik uygulamalar, sorun ve öneriler: Abant İzzet Baysal Üniversitesi örneği. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(2), 592-618.

Geliş Tarihi: 26/01/2016

Kabul Tarihi: 25/05/2016

DOI:

SOSYAL BİLGİLERDEKİ COĞRAFYA KONULARININ KAVRATILMASINA YÖNELİK UYGULAMALAR, SORUN VE ÖNERİLER*

Servet ÖZÜNAL**

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, sosyal bilgilerdeki coğrafya konularının önemi ve kavratılmasına yönelik uyguladıkları etkinlikler, karşılaştıkları sorunlar ve önerilerin neler olduğunun amaçlandığı bu araştırmada, betimsel tarama modeli kullanılmış olup araştırma verilerinin toplanması nicel olarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın verileri, 2013-2014 eğitim öğretim yılında Kayseri'deki ortaokullarda görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinden elde edilmiştir. Araştırmada, 286 öğretmene anket çalışması uygulanmıştır. Araştırmadan elde edilen veriler değerlendirilmiş, bulgular tanımlanmış ve yorumlanmıştır. Araştırmada şu sonuçlara ulaşılmıştır: Öğretmenler, coğrafya konularının öğretiminde ders kitabının esas alındığı, diğer yardımcı bilimlerle ilişkilendirmeler yapıldığı, görsel ve işitsel gereçlerin kullanıldığı, güncel ve uygulanabilir planlamalarla, amaca yönelik etkinlik uygulamaları ve kulüp çalışmaları yapılmaya çalışıldığı, kazanım düzeylerinin tespitinde gözlemlerin, yazılı ve sözlü sınavların önemli bir yerinin olduğu, görüşünde birleşmişlerdir. Öğretmenler, coğrafya konularının öğretim sürecinde yaşanan sorunlar ve ihtiyaçlara ilişkin olarak ailenin sosyal yapısı, sınav sistemindeki değişiklikler, çevre ve medyadaki olumsuz etkenler ve okul dışı etkinliklerin uygulanmasında yaşanan zorluklar şeklinde değerlendirirken; alana yönelik olarak yapılacak olan eğitim programlarının gerekliliği noktasında da ortak bir görüş belirtmişlerdir.

Anahtar kelimeler: Coğrafya öğretimi, kimlik inşası, öğretmen görüşleri, vatandaşlık bilinci

TEACHER VIEWS ABOUT BUILDING IDENTITY AND GIVING CITIZENSHIP CONSCIOUSNESS ON GEOGRAPHY SUBJECTS IN SOCIAL STUDIES LESSON

ABSTRACT

The purpose of this study descriptive survey model was used in the research that focused on the problems and proposals they face, activities implemented for the importance and comprehension of the geographical topics in social studies and the collection of research data was practiced as quantitative. Research data was obtained from the social studies teachers working in secondary schools in Kayseri in the 2013-2014 academic year. Survey was applied to 286 teachers in the research. The data obtained from the research was evaluated findings were defined and interpreted. Results of the research are as follows. Teachers agreed that course books are taken as a basis, links with other related disciplines were carried out, visual and auditory tools are used, purposive activities and club studies with up-to-date and applicable planning are tried to be done while teaching geography subjects, observation, written and oral exams are important in assessment. Teachers evaluated common problems and needs in the teaching process of geography subjects as families' social structure, changes in exam system, negative effects in environment and media and difficulties in applying extra scholastic activities and stated a common view on necessity of a purposive education program.

Key words: Geography teaching, citizenship consciousness, identity building, teacher views

*Bu çalışma Özünal (2015) (*Sosyal Bilgilerdeki Coğrafya Konularının Kimlik İnşası ve Vatandaşlık Bilinci Kazandırmasına İlişkin Öğretmen Görüşleri*) doktora tezinden üretilmiştir.

**Dr. Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Doktora Mezunu.
ozunalservet@hotmail.com

1. GİRİŞ

İnsanların tutum ve davranışlarının oluşmasında, bilgi ve yeteneklerinin gelişmesinde, sosyal bilimlerin etkisi oldukça fazladır. Bu nedenle toplumun farklı katmanlarındaki eğitim kurumlarında, sosyal bilimlerin etkisi, amaçları her zaman tartışma konusu olmuştur.

Demircioğlu (2004) ve Özoğul'a (1987) göre, sosyal bilimlerin amaçları ve hedefleri değişik eğitim platformlarında tartışılmış ve sosyal bilimler derslerinin kültür aktarımındaki etkisi dünyanın pek çok yerinde kabul edilmiş, ilk ve ortaöğretimde sosyal bilimler derslerine verilen önem artırılmıştır. Örneğin, Amerika Birleşik Devletleri'ndeki ortaöğretim kurumlarında, sosyal bilimler derslerine verilen önem artırılmış ve bu alanda yapılan projeler teşvik edilmiştir.

Sosyal bilimler derslerinin teşvik edilmesiyle kişilerin alana dikkatleri çekilmiş, konunun uzmanları sosyal bilimler alanına yönelik birçok çalışmalar yapmış ve yapmaya devam etmektedirler. Sosyal bilimler alanına yönelik olarak yapılan çalışmalar, insanların geçmişini daha iyi anlamasını ve geçmişindeki siyasi, dini, kültürel vs. birikimlerini gelecek kuşaklara aktarmasını sağlaması bakımından oldukça önemlidir.

Sosyal bilimler içerisinde yer alan ilk ve ortaöğretim kurumlarında okutulan coğrafya konularının amaç ve hedefleri, zaman zaman sorgulanmış ve yapılan çalışmalarla kazanıma yönelik yeni hedefler ortaya konulmuştur. Dünyanın birçok yerinde coğrafya konuları, insanlara gerek geçmiş yaşantıları, gerekse kültürel birikimlerin aktarımını yapmak suretiyle coğrafi bilincin oluşumunda önemli bir yere sahip olmuştur. Yaşadığı toplumun bir parçası olan bireylerin yaşadığı coğrafyayı çok iyi bilmesi gerekmektedir. Yaşadığı coğrafyayı iyi bilmeyen bir birey, bazı değerlerin oluşum ve gelişiminin farkında değil demektir. Yani, toplum ve insan yaşadığı coğrafi yapıya göre şekillenir.

Akınoğlu'na (2006) göre, coğrafi kazanımlar sayesinde insanlarda birtakım kimlikler ve birikimler oluşarak vatandaşlık bilinci gelişir. Bu şekilde insan, kendini yaşadığı toplumun bir parçası olarak görür, topluma ve çevresine karşı kendini sorumlu hisseder.

Bir arada yaşayan insanlar, geçmişten günümüze gelinceye kadar birçok davranış kalıbını benimsemiş ya da reddetmiştir. Bu davranış kalıpları, kişilerin bulunduğu coğrafyanın etkilerine bağlı olarak meydana gelmiştir. Örneğin; su kaynakları çevresine yerleşen insanların bir kısmı suyu kendilerine ait olarak görürken, diğer bir kısmı ise suyun hayati bir öneme sahip olmasından dolayı paylaşılması gerektiğini düşünerek farklı davranış kalıplarını benimsemişlerdir. Bu davranış kalıpları zamanla değişse de kimlik ve vatandaşlık gelişimine, kültüre ve hayat felsefesine dönüşmüş durumdadır. Bu kazanılan davranışlar ve alışkanlıklar sayesinde insanlar yaşam kurgularını yapar; din, dil, ahlak, eğitim, evlilik gibi yaşamın her alanında bir takım kararlar almaya başlarlar. Kişi kararlar alırken içerisinde bulunduğu toplumun maddi ve manevi değerlerine uygun olarak hareket eder. Toplumlar, kendilerini ayakta tutan maddi değerleri yasalarla koruma altına almaya çalışır iken, manevi değerleri ise maddi değerler gibi yasalarla koruyamamaktadır. Buna bağlı olarak manevi değerler zamana karşı kendini muhafaza etmeye çalışsa da, yavaş yavaş bir değişime uğramakta ya da unutulmaktadır.

Sosyal bilgiler dersinde işlenmekte olan coğrafya konularının öğretiminin amacı, insanların yaşadığı fiziki ortamla ve çevresiyle olan ilişkilerini kavratmak ve bunun sonucunda doğru kararlar vermelerini sağlamaktır.

Hargreaves'e (2003) göre, coğrafya konularının öğretimi ile insanlar içerisinde yaşadığı toplumun değerlerini, dünya algılarını, gelenek ve göreneklerini daha iyi kavramaktadırlar. Buna bağlı olarak insanlar başka toplumların sorgulanamayan değerlerini ve bilgilerini almak yerine, içerisinde buldukları toplumun değerlerini, eğitim-öğretim faaliyetlerini, ihtiyaçları doğrultusunda düzenleyerek yeni bilgi ve birikimleri esas almaya çalışırlar (Akt: Öztürk, 2012).

Akinoğlu'na (2006) göre coğrafya bilimi, diğer bilimlerde olduğu gibi toplumda ki yeni gelişmeleri ve meydana gelen olayları yakından takip eder. Coğrafya nüfusun artışı, ekonomik kalkınma, savaşlar, işsizlik, göç olayları gibi, olayların meydana gelmesindeki nedenleri sorgulama ve belirleyebilme özelliğine sahiptir. Coğrafya konuları ile günlük hayatta çok karşılaştığımız birçok olay, dünyayı anlamamızda ve yorumlamamızda yardımcı olur. Yukarıdaki açıklamalara bakıldığında, geçmişten gelen maddi ve manevi değerlerin temelinde coğrafi yapının çok önemli olduğu anlaşılmakta, bu bakımdan coğrafi kazanımların amaç ve hedefler doğrultusunda öğrenciye aktarılması önem kazanmaktadır.

Bu araştırmanın, sosyal bilgiler öğretmenlerinin coğrafya öğretimi hakkındaki düşüncelerini belirlemede, önemli bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Ayrıca araştırma, coğrafya konularının öğretiminde karşılaşılan sorunlar ile uygulamaya yönelik yöntem, teknik ve önerilerin de öğretmen görüşleri doğrultusunda belirlenmesi amacını taşımaktadır.

1.1. Coğrafya Eğitimi

Şahin'e (2003) göre coğrafya, insanların içinde yaşadığı çevrenin doğal özelliklerini, insan-doğa-çevre etkileşimini ve bu etkileşimle insanın meydana getirdiği beşeri ve ekonomik etkinlikleri, kendi prensipleriyle inceleyerek sonuçlar çıkaran ilimdir. Coğrafi olaylar değerlendirilirken birbirinden bağımsız olarak değerlendirilmez. Özçağlar'a (2004) göre coğrafya, doğal ve beşeri olayları anlamakta esaslı bir anahtardır. Çünkü toplumlar ve kurumlar coğrafi faktörlerin etkisiyle ortaya çıkmakta ve gelişmektedirler. Karabağ'a (2014) göre toplumsal yapılar, yüzyıllar boyunca doğa ile karşılıklı etkileşimlerin sonucunda oluşmuştur.

Baydil'e (2001) göre coğrafyanın ilgi odağını, beşeri olayların oluşması ve gelişmesi sürecinde insan meydana getirir. Çelikkaya'ya (2002) göre ise coğrafya, insanla çevre arasındaki ilişkileri inceler. Bu sebeple coğrafya ile sosyal bilgiler arasında önemli bir bağlantı vardır. Yurt ve dünya meselelerine çözüm bulabilmek için belli bir seviyede coğrafya bilgisine ihtiyaç duyulmaktadır. Coğrafya bilgisi ile öğrenci; ülkesinin büyüklüğünü, doğal ve beşeri kaynaklarını (tarım, sanayi, nüfus, ulaşım vs.) bilir. Bu da memleket meselelerini daha iyi anlamasına ve çözümüne katkıda bulunmasına yardım eder. Coğrafya öğretiminin temel amacı, dünyayı ve ülkemizi tanıtarak ülkemizin kalkınmasına katkıda bulunacak bireyler yetiştirmektir.

Coğrafya konularının yer aldığı öğretim programında, öğrenciler yurdumuz ve dünyamızın coğrafi özellikleri hakkında yeterli bilgi edinebilme, coğrafi olayların insan yaşamını nasıl etkilediğini öğrenme, vatan, millet ve insanlık sevgisini güçlendirme,

ülkeminizin kalkınmasında severek sorumluluk alma duygusunu geliştirmesi amaçlanmıştır. Ayrıca tabiatı sevdirek onu koruma alışkanlığını kazandırma, çeşitli harita, resim, istatistik, grafik ve diyagramları yorumlama ve bunlardan yararlanma hakkında yeterli bilgi edinme, plan, kroki ve özellikle Türkiye haritası çizme becerisi kazandırma amacını taşımaktadır (MEB, 2011).

Öner'e (2011) göre doğal ve beşeri ortam unsurlarını araştıran coğrafya, insanların yaşamlarını kolaylaştıracak bilgileri elde etmelerine yardımcı olur. "Coğrafya öğretimiyle bireyler çevrelerindeki değerleri tanıyarak ve çevreleriyle uyum gücü kazanır." (s. 19). Efe'ye (1996); Barth ve Demirtaş'a (1997) göre uyum gücü gelişen insanlar, daha doğru karar verebilir ve çevresinde daha etkili olurlar. Ayrıca, bu şekilde insanlar sadece coğrafi bilgi edinmekle kalmayıp bunları toplama, yorumlama ve tanımlama gibi becerileri de kazanmış olacaklardır.

Efe'ye (1996) göre, coğrafya ile insan hayatı arasında doğrudan ve çok sıkı bir ilişki olduğu, coğrafya bilgisinin insanın hayatını kolaylaştıracağı, hayata, topluma ve çevreye olan bakış açısını değiştireceği, coğrafi bilgilerin zaman ve mekân kısıtlaması olmadan kullanılabilmesi vurgulanmalıdır.

Doğanay ve Zaman'a (2002) göre, yurdumuzun kalkınması adına kaynaklarımızdan akıllıca yararlanabilmek için, mutlaka coğrafya ilminin araştırma ve değerlendirme ilkelerinden yararlanılmalıdır. Bu ilkeler sonucunda insanlar, ülkenin kaynaklarının kullanımında daha doğru kararlar verilebileceklerdir. Fisher ve Erol(1981) kaynakların kullanımında plansız bir bakış açısının olması, gelecek adına bazı olumsuzlukları da beraberinde getirecektir. "İngiltere'de bölge ve kent plancılarının % 40'nın coğrafya öğrenimi görmüş olmaları, bu anlamda oldukça dikkat çekicidir." (s. 207).

Güngördü'ye (2002) göre, vatan sevgisinin kazandırılması ve geliştirilmesi sürecinde coğrafya, tarih kadar önemlidir. Kabul edilmelidir ki milli değerlerimizin oluşması milletin varlığına, devamlılığına ve dolayısıyla ülkemizin varlığına bağlıdır. İşte bu milli ruh, coğrafya derslerinde verilmelidir. Doğanay (1989) "Unutulmamalıdır ki vatan, coğrafyanın ta kendisidir."(s. 7). Doğanay'ın bu ifadesi ülkenin coğrafi olarak yeraltı ve yerüstü kaynaklarının bilinmesi, fiziki ve beşeri yapısının kavranması, vatanın bilinmesi ve sahip çıkılması şeklinde değerlendirilebilir. Sosyal bilgiler içerisinde yer alan coğrafya konularının öğretilmesi ile öğrenci üzerinde gerçekleşmesi beklenen kazanımlar aşağıda ifade edilmiştir. (MEB, 2005).

Buna göre coğrafya konularını öğrenen öğrenci:

- 1- Coğrafya bilimine ait temel kavram ve kuramları öğrenir.
- 2- İnsan – doğa ilişkisi çerçevesinde coğrafi sorgulama becerileri kazanır.
- 3- Evrene ait temel unsurları yaşamla ilişkilendirir.
- 4- Doğal ve beşeri sistemlerin işleyiş ve değişimini kavrar.
- 5- Yakın çevresinden başlayarak ülkesine ve dünyaya ait mekânsal değerlere sahip çıkma bilinci geliştirir.
- 6- Doğal ve beşeri kaynakların kullanımında "tasarruf bilinci" geliştirir.
- 7- Doğal afetler ve çevre sorunlarını, korunma ve önlem alma yollarını öğrenir, uygulamalar geliştirir.
- 8- Bölgesel ve küresel düzeyde etkin olan çevresel, kültürel, siyasi ve ekonomik örgütlerin rolünü kavrar.

Sosyal bilgiler dersi öğretim programı incelendiğinde, coğrafya konularının insanların kişiliğinin oluşup gelişmesinde, kişinin kendini ve çevresini daha iyi algılayıp yorumlamasında çok etkili olduğu görülür. Kendini ve çevresini benimseyen bir kişinin vatandaşlık algılarının da bu bağlamda farklılaştığı, geliştiği görülmektedir. Konular işlenirken yapılan etkinlikler ve uygulamalar ile konuların güncelleştirildiği ve içselleştirildiği görülmektedir.

1.2. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu araştırmanın amacı, ortaokullarda sosyal bilgiler dersindeki coğrafya konularının önemi ve konuların kavratılmasına yönelik olarak yapılan uygulamalar, karşılaşılan sorunlar ve eğitim gereksinimlerini öğretmen görüşleri ile belirlemektir.

Bu araştırmanın önemine ilişkin olarak; Alım'a (2003) göre coğrafya dersi öğrencilere doğayı, fiziki ve beşeri olayların oluşumunu, gelişimini ve birbiri ile olan ilişkisini ortaya koyması bakımından önemlidir.

1.3. Problemler

Araştırmanın amacına bağlı olarak, anket çalışmaları yardımıyla araştırmada aşağıdaki alt problemlere yanıt aranmıştır:

- 1- Coğrafya konularının öğretiminde planlama, uygulama ve değerlendirmeye yönelik çalışmalar nasıl gerçekleştirilmektedir?
- 2- Coğrafya konularının öğretim sürecinde yaşanan sorunlar, eğitim gereksinimleri ve çözüm önerileri nasıl değerlendirilmektedir?

2. YÖNTEM

2.1. Araştırma Modeli

Bu araştırma, coğrafya konularının kavratılmasını artırmaya yönelik eğitim uygulamalarını, sorunlarını ve eğitim gereksinimlerini, sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüş ve düşünceleri ile ortaya koyan bir çalışmadır. Creswell'e (2008) göre, araştırmada betimsel analiz modeli kullanılmıştır. Betimleyici verilerin elde edilmesinde anket çalışması uygulanmıştır. Balcı'ya (2001) göre anket, daha geniş bir örneklem üzerinde çalışma olanağı sağladığından, evrenin temsil düzeyini artırarak araştırmanın geçerliliğini yükseltmektedir. Bu özelliğinden dolayı zahmetli olmasına karşılık araştırma sahalarında sıklıkla kullanılan objektif yöntemlerden biridir.

2.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, 2013-2014 eğitim-öğretim yılı Kayseri merkez ilçelerinde (Melikgazi, Kocasinan, Hacılar, İncesu ve Talas) bulunan ve 141 ortaokulda görev yapan 5, 6 ve 7. sınıf sosyal bilgiler öğretmenleri oluşturmaktadır. Örneklem büyüklüğünün belirlenmesinde, Kayseri merkez ilçelerindeki ortaokullarda görev yapan 368 sosyal bilgiler öğretmeni sayısı esas alınmış ve evreni temsil edebilecek örneklem sayısı 154 olarak hesaplanmıştır. Geliştirilen anket uygulaması ile 141 okuldan toplam 368 öğretmene ulaşılmış amaçlanmış, ancak bazılarının izinli olması ya da katılmak istememesi gibi nedenlerden dolayı 300 öğretmene ulaşılabilmiş ve bu anketlerden 289'u geri dönmüştür. Geri dönen 289 anket içerisinde yalnızca 3 tanesi, eksik ve hatalı

doldurulma nedeniyle araştırmaya dâhil edilmemiştir. Daha önce ifade edildiği gibi evreni temsil eden kabul edilebilir örneklem sayısı 154 iken uygulamada 286 öğretmene ulaşılmıştır.

Araştırmada amaçlı örnekleme yöntemlerinden kolay ulaşılabılır örnekleme tekniğinden faydalanılmıştır. Ekiz'e (2009) göre bu tür örnekleme türü, araştırma yapılacak birey ya da grupların araştırma sürecine dâhil edilmesinin daha kolay ya da bunlara daha kolay ulaşılabılır olmasıyla ilgilidir.

2.3. Verilerin Toplanması

Araştırmanın verilerinin toplanmasında Ersoy'a (2007) ait olan, öğretmenlerin eğitim ve öğretim uygulamalarını değerlendirme anketinden yararlanılmıştır. *Anketin birinci bölümünde*, coğrafya konularının öğretimindeki uygulamalara ilişkin 60 maddeye, *ikinci bölümde ise* coğrafya konularının öğretiminde yaşanan sorunlara ilişkin 9 maddeye yer verilmiştir. Bu bölümde seçenekler "Her zaman", "Çoğunlukla", "Kimi zaman", "Çok seyrek", "Hiçbir zaman" şeklindedir. *Üçüncü bölümde ise* coğrafya konularının kazandırılmasına yönelik öğretmen gereksinimlerinin neler olduğuna ilişkin 8 maddeye yer verilmiş olup, bu bölümde ise seçenekler "Tamamen", "Katılıyorum", "Katılıyorum", "Kararsızım", "Katılmıyorum", Kesinlikle Katılmıyorum" şeklindedir. Derecelendirme ise 5'ten 1'e doğru yapılmıştır.

2.4. Araştırma Aracının Güvenirliği ve Geçerliliği

Anket formu oluşturulduktan sonra geçerlik çalışması yapılmıştır. Türküm'e (2002) göre anket çalışmasında en çok uygulanan yöntem, kapsam geçerliliği yöntemidir. Anketin kapsam geçerliliğini belirlemede birçok yol bulunmaktadır. En yaygın olarak kullanılan yöntem ise konu ile ilgili uzmanların görüşlerine başvurmadır. Anket formu oluşturulduktan sonra anketin kapsam geçerliliği için üniversitede görev yapan ve alanında uzman olan 5 öğretim elemanından görüşler alınmış ve bu görüşler doğrultusunda anket formu oluşturulmuştur. Bu işlemlerden sonra anket formunun güvenirliliğini değerlendirmek üzere taslak anket formu, Niğde ve Erzurum illerinde görev yapan toplam 205 gönüllü öğretmene uygulanmıştır.

Anketin güvenirliliğinin test edilmesinde alfa katsayısından (Cronbach Alfa) yararlanılmıştır. Anketin birinci, ikinci ve üçüncü bölümünde, toplamda 77 sorudan oluşan coğrafya konularının kavranması adına yapılan öğretim uygulamaları, yaşanan sorunlar ve eğitim gereksinimleri maddeleri bulunmaktadır. Bu maddelerin güvenirlilik ve iç tutarlılığının incelenmesi sonrasında, $\alpha = 0,928$ güvenirlilik değeri elde edilmiştir (Tablo 1).

Tablo 1.

Coğrafya Konuları Öğretim Uygulamaları, Yaşanılan Sorunlar ve Eğitim Gereksinimleri (Cronbach Alfa) Güvenirlilik Değeri

Cronbach Alfa	N
,928	77

Anket maddeleri Cronbach Alfa değerleri incelenmiş, güvenirlilik değerlerinin yüksek olduğu ve herhangi bir maddenin anketten çıkarılmasının güvenirliliği arttırmayacağı görülmüştür. Bu çerçevede 77 maddelik faktör yapısı korunmuştur.

2.5. Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin, coğrafya konularının kazanım düzeyine ilişkin görüşlerini belirleme anketi ile elde edilen verilerin analizi, SPSS 16 paket programı ile gerçekleştirilmiştir. Verilerin analizinde betimsel istatistikler kullanılmış olup anket sorularına verilen yanıtlara göre, frekans (f), yüzde (%) ve aritmetik ortalama (\bar{x}) dağılımları belirlenmiştir.

Elde edilen aritmetik ortalama puanların derecelendirilerek yorumlanması ise;

- 1- 1.00 - 1.80 arası “hiçbir zaman - kesinlikle katılmıyorum”
- 2- 1.81 - 2.60 arası “çok seyrek – katılmıyorum”
- 3- 2.61 - 3.40 arası “kimi zaman – kararsızım”
- 4- 3.41 - 4.20 arası “çoğunlukla – katılıyorum”
- 5- 4.21 - 5.00 arası “her zaman - kesinlikle katılıyorum” şeklinde düzenlenmesi temel alınmıştır (Kaya. ve diğ. 2012).

3. BULGULAR

Araştırmanın bu bölümün de sosyal bilgiler öğretmenlerinin coğrafya konularının öğretiminde gerçekleştirilen öğretim uygulamaları, sorunlar ve eğitim gereksinimlerine ilişkin bulgular değerlendirilmiştir.

3.1. Coğrafya Konularının Öğretiminde Planlama Durumu

Plan, eğitimin hedefleri doğrultusunda hazırlanan hedeflere ulaşmak için, öğretim konusu içinde yer alan kazanım ve etkinliklerden hangilerinin seçileceği, bunların öğrencilere nasıl aktarılacağı, niçin ve nasıl yaptırılacağı, elde edilen başarının nasıl değerlendirilmesi gerektiğinin önceden tasarlanıp kâğıt üzerinde saptanmasıdır. (MEB, 2005). Öğretmenlerin sosyal bilgiler dersindeki coğrafya konularının öğretiminde, planlama durumuna ilişkin görüşleri aşağıda verilmiştir (Tablo 2).

Tablo 2.

Coğrafya Konularının Öğretiminde Planlama Durumuna İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Frekans, Yüzde ve Aritmetik Dağılımı

	Ön hazırlık (Planlama)	Frekans	Her zaman	Çoğunlukla	Kimi zaman	Çok seyrek	Hiçbir zaman	\bar{x}				
									f	%	f	%
1	Resmi öğretim programına göre ders planlarını uyguluyorum	129	45,1	134	46,9	20	7,0	3	1,0	0	0	4,36
2	Ders planlarımı kendim oluşturuyorum	23	8,0	107	37,4	112	39,2	30	10,5	14	4,9	3,33
3	Önerilen ders planlarında değişiklikler yapıyorum	20	7,0	64	22,4	136	47,6	55	19,2	11	3,8	3,09
4	Planlarımda coğrafi bilinç düzeyini dikkate almaya çalışıyorum	89	31,1	158	55,2	34	11,9	5	1,7	0	0	4,16
5	Planlarımda çevrenin sosyo ekonomik özelliklerine dikkat etmeye çalışıyorum.	107	37,4	154	53,8	21	7,3	3	1,0	1	0,3	4,27
6	Örneklendirmelerimde güncel olaylara yer veriyorum	184	64,3	94	32,9	7	2,4	1	0,3	0	0	4,61
7	Planlarımda öğrencilerin derse hazır bulunuşluk durumunu dikkate alıyorum	115	40,2	145	50,7	22	7,7	3	1,0	1	0,3	4,29
8	Okulun fiziki şartlarına göre planlamalarımı yapıyorum	99	34,6	158	55,2	24	8,4	4	1,4	1	0,3	4,22
9	Planlamalarımın günlük yaşamda uygulanabilirliğe önem veriyorum	122	42,7	141	49,3	22	7,7	1	0,3	0	0	4,34

Tablo 2’de görüldüğü üzere sosyal bilgiler öğretmenlerinin, coğrafya konularının öğretiminde planlama durumuna ilişkin, 1 – 5 – 6 – 7 – 8 ve 9. maddelerin aritmetik ortalamalarına bakıldığında, ağırlıklı olarak \bar{x} : 4,22 ile 4,66 arasında olduğu görülmekte olup “her zaman” şeklinde görüş bildirirken, 4. madde için aritmetik ortalama \bar{x} : 4,16 düzeyinde olup “çoğunlukla” katıldıkları, 2 ve 3. maddeler için ise aritmetik ortalama \bar{x} : 3,09 ile 3,33 düzeyinde olup “kimi zaman” katıldıkları, şeklinde ortak bir görüşe yer verilmiştir.

Planlamada en fazla resmi öğretim programı ışığında güncel olaylara yer verilerek örneklendirmeler yapıldığı ve öğrenimlerin günlük yaşamın bir parçası olması gerektiğine dikkat edildiği görülmektedir. Öğretmenler, planlamaları kendi istek ve arzuları doğrultusunda oluşturmadığı noktasında ortak bir görüş bildirdiği görülmüştür.

3.2. Coğrafya Konularının Öğretiminde Uygulama (Etkinlik türleri) Durumu

Ergün ve Özdaş’a (1997) göre okullardaki eğitim öğretim uygulama çalışmaları, toplumsal ihtiyaçların tespit edilmesi ve bu ihtiyaçlara göre yakın ve uzak hedeflerin belirlenmesi, hedefler doğrultusunda işlenecek olan konuların içeriğinin nasıl ve hangi öğretim şekillerinin kullanılarak gerçekleştirileceği, öğretmenin sorumluluğundadır. Öğretmenlerin sosyal bilgiler dersinde coğrafya konularının öğretiminde gerçekleştirilen uygulamalara (etkinlik türleri) ilişkin görüşleri aşağıda verilmiştir (Tablo 3).

Tablo 3.

Coğrafya Konularının Öğretiminde Gerçekleştirilen Uygulamalara İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Frekans, Yüzde ve Aritmetik dağılımı

Uygulama (Etkinlik türleri)	Frekans	Yüzde	Her zaman	Çoğunlukla	Kimi zaman	Çok seyrek	Hiçbir zaman	\bar{x}
10 Toplumun gelişim süreci ile ilgili bir olayı ya da konuyu canlandırma	f 32	% 11,2	91	122	38	3	3,39	
11 Toplumsal, kültürel, ekonomik olaylar vs. ilgili konuların araştırılmasını sağlama	f 38	% 13,3	161	77	10	0	3,79	
12 Beşeri ve ekonomik alan da hizmet veren kurumlardaki kişilerle görüşme yapılmasını sağlama	f 12	% 4,2	66	92	94	22	2,83	
13 Toplumun gelişim sürecini etkileyen beşeri, ekonomik ve siyasal konularda ilgili bireylerin davranışlarına ilişkin gözlemler yapılmasını sağlama	f 15	% 5,2	89	127	46	9	3,19	
14 Beşeri, ekonomik ve siyasal alan da hizmet veren kurumlara geziler yapma	f 12	% 4,2	49	89	99	37	2,65	
15 Toplumunu etkileyen beşeri, ekonomik ve siyasal bir konuda örnek olayların değerlendirilerek çözümleme yapılmasını sağlama	f 36	% 12,6	137	95	18	0	3,67	
16 Toplumunu etkileyen beşeri, ekonomik ve siyasal bir konuda yazma etkinliklerine (eleştirel ve düşünsel yazı yazma vb.) yer verme	f 20	% 7,0	91	116	52	7	3,23	
17 Beşeri, ekonomik ve siyasal bir konuda proje çalışmalarına yer verme ve sunum yaptırma	f 28	% 9,8	129	93	34	2	3,51	
18 Toplumunu etkileyen beşeri, ekonomik ve siyasal bir konuyu tartışma ve sorularla beyin fırtınası yapma	f 54	% 18,9	148	63	19	2	3,81	
19 Toplumunu etkileyen beşeri, ekonomik ve siyasal konularla ilgili sınıf gazetesi çıkarma ya da pano oluşturma	f 21	% 7,3	74	91	74	26	2,97	

Tablo 3'te görüldüğü üzere sosyal bilgiler öğretmenlerinin coğrafya konularının öğretiminde gerçekleştirilen uygulamalara (etkinlik türleri) ilişkin olarak, maddelerden 11 – 15 – 17 ve 18. maddelerin aritmetik ortalamalarına bakıldığında ağırlıklı olarak \bar{x} : 3,51 ile 3,81 arasında olduğu görülmekte olup “çoğunlukla” katıldıkları, 10 – 12 – 13 – 16 ve 19. maddelerin aritmetik ortalaması ise \bar{x} : 2,83 ile 3,39 arasında olduğu ve “kimi zaman” katıldıkları şeklinde ortak bir görüş bildirmişlerdir.

Yukarıdaki verilere bakıldığında öğrencilere beşeri, ekonomik, sosyal ve kültürel olayların kavranması adına etkinlik çalışmalarının daha fazla uygulanmaya çalışıldığı görülürken, pano oluşturma, gazete çıkarma, olayları canlandırmaya yönelik oyunlar, okul dışı sosyal ve bilimsel gezilerin daha zayıf olduğu görülmektedir.

3.3. Coğrafya Konularının Öğretiminde Bağlantı Kurma (İlişkilendirmeler) Durumu

Özçağlar'a (2004) göre coğrafi bilimler, diğer bilimlerin de sonuçlarından yararlanarak insan ve doğal ortam arasındaki karşılıklı etkileşimleri nedensellik, dağılım, ilkesine göre ilişkilendirir. Bu bağlamda coğrafyanın diğer bilimlerle ve alt disiplinlerle olan bağlantıları üzerinde de durur ve ilişkilendirmeler yapar. Öğretmenlerin sosyal bilgiler dersinde coğrafya konularının öğretiminde gerçekleştirilen bağlantı kurma (ilişkilendirmeler) durumuna ilişkin görüşleri aşağıda verilmiştir (Tablo 4).

Tablo 4.

Coğrafya Konularının Öğretiminde Bağlantı Kurma (İlişkilendirmeler) Durumuna İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Frekans, Yüzde ve Aritmetik Dağılımı

Bağlantı kurma (İlişkilendirme)	Frekans Yüzde	Her zaman	Çoğunlukla	Kimi zaman	Çok seyrek	Hiçbir zaman	\bar{x}
20 Coğrafya	f %	159 55,6	105 36,7	14 4,9	8 2,8	...	4,45
21 Fen Bilgisi	f %	9 3,1	43 15,0	153 53,5	71 24,8	10 3,5	2,90
22 Psikoloji	f %	24 8,4	102 35,7	120 42,0	39 13,6	1 0,3	3,38
23 Tarih	f %	159 55,6	103 36,0	17 5,9	6 2,1	1 0,3	4,44
24 Türkçe	f %	72 25,2	129 45,1	75 26,2	8 2,8	2 0,7	3,91
25 Matematik	f %	13 4,5	35 12,2	110 38,5	119 41,6	9 3,1	2,73
26 Din kültürü ve Ahlak bilgisi	f %	30 10,5	109 38,1	125 43,7	21 7,3	1 0,3	3,51

Tablo 4'te görüldüğü üzere sosyal bilgiler öğretmenlerinin, coğrafya konularının öğretiminde gerçekleştirilen bağlantı kurmalara (ilişkilendirmeler) ilişkin olarak "Coğrafya" ve "Tarih" dersleri için görüşlerinin aritmetik ortalamalarına bakıldığında, ağırlıklı olarak \bar{x} : 4,44 ile 4,45 arasında olduğu görülmekte olup "her zaman" şeklindedir. "Türkçe" ve "Din kültürü ve Ahlak bilgisi" dersleri için aritmetik ortalama \bar{x} : 3,51 ile 3,91 düzeyinde olup "çoğunlukla", "Fen bilgisi", "Psikoloji" ve "Matematik" dersleri için aritmetik ortalama \bar{x} : 2,73 ile 3,38 düzeyinde olup "kimi zaman" yararlandıkları şeklinde ortak bir görüş ortaya çıkmıştır.

Anket verileri değerlendirildiğinde coğrafya ve tarih dersleri ile ilişkilendirmelerin daha fazla yapıldığını ve buna yönelik olarak zümre öğretmenleri ile görüşüldüğünü ifade eden öğretmenler, en az ilişkilendirmelerin ise matematik ve fen bilgisi dersleri arasında yapıldığı şeklinde görüş bildirilmiştir.

3.4. Coğrafya Konularının Öğretiminde Yararlanılan Öğretim Materyalleri (Araç-Gereçler) Durumu

Öğretilmek istenen bilginin, davranışın, öğrenciye daha iyi ve kolay aktarılabilmesi ve aynı zamanda kalıcı olmasında dersin işleniş şeklinin önemi büyüktür. Karaman ve

Kepekçi (2000) “Bilginin aktarılmasında ne kadar çok duyu organına hitap edilirse öğrenme süreci de buna bağlı olarak kısa sürede gerçekleşecektir.” (s. 157). Öğretmenlerin sosyal bilgiler dersinde coğrafya konularının öğretiminde yararlanılan öğretim materyallerinin (araç-gereçler) durumuna ilişkin görüşleri aşağıda verilmiştir (Tablo 5).

Tablo 5.

Coğrafya Konularının Öğretiminde Yararlanılan Öğretim Materyalleri (Araç-Gereçler) Durumuna İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Frekans, Yüzde ve Aritmetik Dağılımı

Öğretim materyallerini kullanma (Araç-gereç)	Frekans	Yüzde	Her zaman	Çoğunlukla	Kimi zaman	Çok seyrek	Hiçbir zaman	\bar{x}
27 Farklı uygulama ve etkinliklerin yapılmasına olanak tanıyan ders kitapları	f	65	122	78	20	1		3,80
	%	22,7	42,7	27,3	7,0	0,3		
28 Belgeler (Tarihi ve uluslararası belgeler, stratejik kaynaklar, doğal afetler, ilgili yasalar, yönetmelikler, istatistiksel veriler vb.)	f	37	108	107	27	7		3,49
	%	12,9	37,8	37,4	9,4	2,4		
29 Coğrafya ders kitabı	f	67	111	81	21	6		3,74
	%	23,4	38,8	28,3	7,3	2,1		
30 Bireysel farklılıkları ve çevresel özellikleri gözeterek hazırlanmış öğretim materyalleri	f	33	113	109	30	1		3,52
	%	11,5	39,5	38,1	10,5	0,3		
31 Görsel araçlar (film, slayt, CD, video, haritalar, vb.)	f	85	131	59	11	0		4,01
	%	29,7	45,8	20,6	3,8	0		
32 Bilgi teknolojileri (internet, bilgisayar vb.)	f	92	115	67	10	2		4,01
	%	32,2	40,2	23,4	3,5	0,7		
33 İletişim araçları (televizyon, gazete vb.)	f	48	127	104	6	1		4,00
	%	16,8	44,4	36,4	2,1	0,3		
34 Dergiler, ansiklopediler gibi başvuru kaynakları	f	21	115	127	23	0		3,47
	%	7,3	40,2	44,4	8,0	0		

Tablo 5’te görüldüğü üzere sosyal bilgiler öğretmenlerinin coğrafya konularının öğretiminde yararlanılan öğretim materyallerine (araç-gereçler) ilişkin olarak, 27 – 28 – 29 – 30 – 31 – 32 – 33 ve 34. maddeler için görüşlerinin aritmetik ortalamalarına bakıldığında ağırlıklı olarak, \bar{x} : 3,47 ile 4,01 arasında olduğu ve “çoğunlukla” katıldıkları şeklinde görüş bildirmişlerdir.

Anket verilerine göre coğrafya konularının öğretiminde araç ve gereçlerin çok önemli olduğu ve özellikle görsel ve işitsel materyallerin daha fazla tercih edildiği görülürken, dergiler, ansiklopediler gibi başvuru kaynaklarının daha az tercih edildiği görülmektedir. Bu durum, öğretimde birden fazla duyu organlarına yönelik olarak yapılan öğretim faaliyetlerinin önemini ortaya koymaktadır.

3.5. Coğrafya Konularının Öğretiminde Derse Uygun Öğrenme Ortamı (Sınıf Durumu)

Yanpar’a (2006) göre eğitim öğretimde verimli bir dersin işlenmesinde uygun bir sınıf ortamı, öncelikli olarak fiziki ve teknik donanım bakımından yeterli düzeyde olmalıdır.

Derse uygun sınıf ortamı okul içi olabileceği gibi okul dışı bir alanda olabilir. Bu öğrenme ortamlarında yapılacak etkinlikler öğrenmeyi, öğrencilerin kendi deneyimleriyle ilişkilendirmelerini sağlayacağı gibi, onların sosyalleşme süreçlerine katkı yapacak ve aynı konu üzerinde çok farklı kavramların oluşturulmasına yardımcı olacaktır. Öğretmenlerin sosyal bilgiler dersinde coğrafya konularının öğretiminde derse uygun öğrenme ortamına (sınıf) ilişkin görüşleri aşağıda verilmiştir (Tablo 6).

Tablo 6.

Coğrafya Konularının Öğretiminde Derse Uygun Öğrenme Ortamına (Sınıf) İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Frekans, Yüzde ve Aritmetik Dağılımı

	Derse uygun öğrenme ortamı (Sınıf)	Frekans	Yüzde	Her zaman	Çoğunlukla	Kimi zaman	Çok seyrek	Hiçbir zaman	\bar{x}
35	Öğrenciler öz değerlerimiz ile ilgili konulara duyarlıdır	f	37	169	62	14	4	3,81	
		%	12,9	59,1	21,7	4,9	1,4		
36	Sınıf içi davranış kurallarına uyarlar	f	17	202	55	10	2	3,78	
		%	5,9	70,6	19,2	3,5	0,7		
37	Öğrenciler birbirlerine saygılı davranırlar	f	8	172	81	21	4	3,78	
		%	2,8	60,1	28,3	7,3	1,4		
38	Öğrenciler fikirlerini rahatlıkla ifade ederler	f	93	153	36	4	0	3,56	
		%	32,5	53,5	12,6	1,4	0		
39	Öğrenciler eleştirilere karşı hoşgörülüdürler	f	17	127	109	29	4	4,18	
		%	5,9	44,4	38,1	10,1	1,4		
40	Öğrenciler birlik ve beraberlik dayanışması içindedirler	f	18	164	80	24	0	3,44	
		%	6,3	57,3	28,0	8,4	0		
41	Sınıf içi yapılan etkinliklere katılım yüksektir	f	34	167	79	6	0	3,81	
		%	11,9	58,4	27,6	2,1	0		

Tablo 6'da görüldüğü üzere sosyal bilgiler öğretmenlerinin coğrafya konularının öğretiminde derse uygun öğrenme ortamına (sınıf) ilişkin olarak, 35 – 36 – 37 – 38 – 39 – 40 ve 41. maddelerin aritmetik ortalamalarına bakıldığında ağırlıklı olarak, \bar{x} : 3,44 ile 4,18 arasında olduğu “çoğunlukla” yararlandıkları şeklinde ortak bir görüş ortaya çıkmıştır.

Anket verileri genel olarak değerlendirildiğinde uygun sınıf ortamlarında öğrencilerin davranışlarının daha uygun olduğu ve başkalarının davranışlarına saygı duyarak, onları anlama, kendi davranışlarını yönlendirme ve geliştirme yollarını benimsediği, verimli bir öğrenme ortamı oluşturduğunu göstermektedir.

3.6. Coğrafya Konularının Öğretiminde Yapılan İşbirliği Durumu

Coğrafyanın birçok bilim dalı ile bağlantılı olması işbirliğini önemli kılmaktadır. Coğrafyanın neden, nasıl ve niçin sorularına verilecek cevaplar karşısında sorgulayan ve yorumlayan öğrencilerin yetiştirilmesi için okul içi ve okul dışı işbirliği çalışmaları çok önemlidir. Öğretmenlerin sosyal bilgiler dersinde coğrafya konularının öğretiminde işbirliği türlerine ilişkin görüşleri aşağıda verilmiştir (Tablo 7).

Tablo 7.

Coğrafya Konularının Öğretiminde İşbirliği Türlerine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Frekans, Yüzde ve Aritmetik Dağılımı

Öğretmen ve diğer birimlerle işbirliği	Frekans	Yüzde	Her zaman	Çoğunlukla	Kimi zaman	Çok seyrek	Hiçbir zaman	\bar{x}
42 Diğer öğretmenler (zümre, branş ve rehberlik öğretmeni vb.)	f	65	144	66	11	0	3,92	
	%	22,7	50,3	23,1	3,8	0		
43 Aile	f	28	113	112	28	5	3,46	
	%	9,8	39,5	39,2	9,8	1,7		
44 Okul yönetimi	f	50	103	98	31	4	3,58	
	%	17,5	36,0	34,3	10,8	1,4		
45 Yerel yöneticiler (Mahalle, İlçe, İl)	f	4	22	92	117	51	2,34	
	%	1,4	7,7	32,2	40,9	17,8		
46 Ticari kurumlar (Hazırlık kursları vs.)	f	1	19	89	109	68	2,22	
	%	0,3	6,6	31,1	38,1	23,8		
47 Resmi ve özel kurumlar (Emniyet, Sağlık, Sosyal hizmetler vs.)	f	1	18	100	120	47	2,33	
	%	0,3	6,3	35,0	42,0	16,4		
48 Sivil toplum örgütleri	f	1	22	93	108	62	2,28	
	%	0,3	7,7	32,5	37,8	21,7		

Tablo 7’de görüldüğü üzere sosyal bilgiler öğretmenlerinin coğrafya konularının öğretiminde yapılan öğretmen ve diğer birimlerle işbirliği çalışmalarına ilişkin olarak, 42 – 43 ve 44. maddelerin aritmetik ortalamalarına bakıldığında ağırlıklı olarak, \bar{x} : 3,46 ile 3,92 arasında olduğu ve “çoğunlukla” yararlandıkları şeklinde ortak bir görüş ortaya çıkmıştır. 45 – 46 – 47 ve 48. maddelerinin öğretmen görüşlerinin aritmetik ortalamalarına bakıldığında, \bar{x} : 2,22 ile 2,34 arasında olduğu ve “çok seyrek” yararlandıkları şeklinde bir görüş ortaya çıkmıştır.

Anket verileri değerlendirildiğinde işbirliği kapsamında en fazla zümre öğretmenleri ve okul yönetimi ile olan işbirliği çalışmalarının ön plana çıktığı görülürken sivil toplum örgütleri ve ticari kurumlarla olan işbirliği çalışmalarının ise istenilen düzeyde olmadığı görülmektedir

3.7. Sosyal Bilgiler Dersinde Coğrafya Konularının Öğretiminde Yapılan Rehberlik Türleri

Öğretmen her zaman öğrencinin yanında olduğunu hissettirmelidir. Öğrenci de her zaman yapacağı çalışmalarda ya da faaliyetlerde öğretmenin rehberliğini yanında hissederek yanlış davranışlarının kontrolünü sağlamalıdır (Erkan, 2003). Öğretmenlerin sosyal bilgiler dersinde coğrafya konularının öğretiminde rehberlik türlerine ilişkin görüşleri aşağıda verilmiştir (Tablo 8).

Tablo 8.

Coğrafya Konularının Öğretiminde Rehberlik Türlerine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Frekans, Yüzde ve Aritmetik Dağılımı

	Rehberlik çalışmaları	Frekans	Yüzde	Her zaman	Çoğunlukla	Kimi zaman	Çok seyrek	Hiçbir zaman	\bar{x}
49	Kaynak çalışmalar noktasında yardımcı olma yönlendirme	f	68	151	58	8	1		3,97
		%	23,8	52,8	20,3	2,8	0,3		
50	Uygulama etkinliklerinde yardımcı olma (Ödev, proje, yazı vs.)	f	70	166	47	3	286		4,06
		%	24,5	58,0	16,4	1,0	0		
51	Yanlış ya da eksik kazanımlar noktasında yardımcı olma	f	64	170	45	4	3		4,01
		%	22,4	59,4	15,7	1,4	1,0		
52	Kulüp çalışmalarına yönlendirme (Coğrafya, Çevre, Gezi kulübü vs.)	f	35	117	101	23	10		3,50
		%	12,2	40,9	35,3	8,0	3,5		

Tablo 8’de görüldüğü üzere sosyal bilgiler öğretmenlerinin coğrafya konularının öğretiminde rehberlik çalışmalarına ilişkin olarak, 49 – 50 – 51 – 52 – 53 ve 54. maddelerde görüşlerinin aritmetik ortalamalarına bakıldığında ağırlıklı olarak \bar{x} : 3,50 ile 4,08 arasında olduğu ve “çoğunlukla” yararlandıkları şeklinde ortak bir görüş ortaya çıkmıştır.

Anket verilerine göre öğrenciler, öğretmenlerinden daha çok derse yönelik uygulama ve etkinlik çalışmaları noktasında rehberlik beledikleri görüşünde birleşirken, öğrencilerin coğrafya öğretimine yönelik kulüp çalışmaları rehberlik beledentilerinin daha az olduğu şeklindedir.

3.8. Coğrafya Konularının Öğretiminde Değerlendirme (Ölçme) Durumu

Erden’e (1993) göre coğrafya konularının öğrenim düzeyini görme ve saptanmış olan eğitim amaçlarına ne ölçüde ulaşıldığını belirleme amacını taşıyan değerlendirme, eğitim ve öğretim etkinliklerinin ayrılmaz bütünleyici bir unsurdur (s. 9). Öğretmenlerin sosyal bilgiler dersinde coğrafya konularının öğretiminde kullanılan değerlendirme (ölçme) tekniklerine ilişkin görüşleri, aşağıda verilmiştir (Tablo 9).

Tablo 9.

Coğrafya Konularının Öğretiminde Kullanılan Değerlendirme (Ölçme) Tekniklerine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Frekans, Yüzde ve Aritmetik Dağılımı

Değerlendirme	Frekans f	Her zaman Vizyale	Çoğunlukla	Kimi zaman	Çok seyrek	Hiçbir zaman	\bar{x}
53 Performans ödevleri	108	146	25	5	2		4,23
	% 37,8	51,0	8,7	1,7	0,7		
54 Yazılı yoklama sınavları	163	107	14	2	0		4,51
	% 57,0	37,4	4,9	0,7	0		
55 Açık uçlu sorular	89	124	66	7	0		4,03
	% 31,1	43,4	23,1	2,4	0		
56 Sözlü sınavlar	54	109	71	43	9		3,55
	% 18,9	38,1	24,8	15,0	3,1		
57 Soru-cevap	133	130	21	2			4,38
	% 46,5	45,5	7,3	0,7			
58 Ürün dosyaları	37	92	102	37	18		3,33
	% 12,9	32,2	35,7	12,9	6,3		
59 Testler (çoktan seçmeli, boşluk doldurma, eşleştirme maddeleri, kısa yanıtli testler vb.)	123	118	41	3	1		4,26
	% 43,0	41,3	14,3	1,0	0,3		
60 Değerlendirme formları (grup değerlendirme, proje değerlendirme vb.)	39	120	85	35	7		3,52
	% 13,6	42,0	29,7	12,2	2,4		

Tablo 9'da görüldüğü üzere sosyal bilgiler öğretmenlerinin coğrafya konularının öğretiminde yapılan değerlendirme (ölçme teknikleri) çalışmalarına ilişkin olarak, 53 – 54 – 57 ve 59. maddeler için görüşlerinin aritmetik ortalamalarına bakıldığında \bar{x} : 4,23 ile 4,51 arasında olduğu ve “her zaman” yararlandıkları, 55 – 56 ve 60. maddelerin ağırlıklı aritmetik ortalamalarının ise \bar{x} : 3,52 ile 4,03 arasında olduğu ve “çoğunlukla” yararlandıkları şeklinde ortak bir görüş ortaya çıkmıştır. 60. maddenin öğretmen görüşlerinin aritmetik ortalamasına bakıldığında ise \bar{x} : 3,33 düzeyinde olduğu ve “çok seyrek” yararlandıkları şeklinde ortak bir görüş ortaya çıkmıştır.

Anket verilerine göre coğrafya konularının değerlendirilmesinde genel olarak yazılı yoklama sınavları, doğru yanlış sorular, açık uçlu sorular, kısa cevaplı sorular, eşleştirmeli sorular, soru-cevap, sözlü sınavlar, çoktan seçmeli testler, kavram haritaları, proje ve etkinlik ödevleri ve gözlem çalışmaları kullanılırken; en az değerlendirme şekilleri olarak ise ürün dosyası ve ödev değerlendirme formlarından yararlandıkları görülmektedir.

3.9. Coğrafya Konularının Öğretiminde Yaşanan Sorunlar

Coğrafya konularının işleniş şekli, öğretmenin bilgi ve birikim düzeyi, çevre koşulları gibi nedenlerden dolayı hedeflenen düzeye erişimde yetersiz kalmalarına neden olmaktadır. Öğretmenlerin sosyal bilgiler dersinde, coğrafya konularının öğretiminde yaşanan sorunlara ilişkin görüşleri aşağıda verilmiştir (Tablo 10).

Tablo 10.

Coğrafya Konularının Öğretiminde Yaşanılan Sorunlara İlişkin Görüşlerinin Frekans, Yüzde ve Aritmetik Dağılımı

Yaşanan sorunlar	Frekans Vizüel	Her zaman	Çoğunlukla	Kimi zaman	Çok seyrek	Hiçbir zaman	\bar{x}
61 Ailenin sosyal yapısı ve gelir düzeyinin etkisi	f %	82 28,7	140 49,0	51 17,8	12 4,2	1 0,3	4,01
62 Çevre ve medyadaki olumsuz örneklerin etkisi	f %	89 31,1	133 46,5	63 22,0	1 0,3	0	4,08
63 Ebeveynlerin yetiştirmek istediği vatandaş modeli ile resmi programda hedeflenen modelin uyuşmaması	f %	64 22,4	124 43,4	70 24,5	26 9,1	2 0,7	3,78
64 Sınıfların kalabalık olması	f %	69 24,1	104 36,4	60 21,0	33 11,5	20 7,0	3,59
65 Sınav sistemi değişikliklerinden kaynaklanan olumsuz baskı	f %	94 32,9	121 42,3	56 19,6	11 3,8	4 1,4	4,01
66 Coğrafya konularının öğretimi sonucunda öğrencide beklenen gelişimin tam olarak izlenememesi	f %	40 14,0	120 42,0	100 35,0	23 8,0	3 1,0	3,60
67 Toplumsal değerlerinin öğretiminin zor olması	f %	19 6,6	84 29,4	108 37,8	64 22,4	11 3,8	3,13
68 Okul dışı etkinliklerin uygulanmasının zor olması	f %	59 20,6	123 43,0	77 26,9	24 8,4	3 1,0	3,74
69 İhtilafli (Çelişkili) konuların sınıfta tartışılmaması	f %	23 8,0	79 27,6	125 43,7	48 16,8	11 3,8	3,19

Tablo 10’da görüldüğü üzere sosyal bilgiler öğretmenlerinin coğrafya konularının öğretiminde yaşanan sorunlara ilişkin olarak, 61 – 62– 63 – 64 – 65 – 66 ve 68. maddelerin aritmetik ortalamalarına bakıldığında görüşlerin ağırlıklı olarak, \bar{x} : 3,59 ile 4,08 arasında olduğu ve “çoğunlukla” yararlandıkları şeklinde değerlendirilirken, 67 ve 69. maddelerinin öğretmen görüşlerinin aritmetik ortalamalarına bakıldığında ise ağırlıklı olarak, \bar{x} : 3,13 ile 3,19 düzeyinde olduğu ve “çok seyrek” yararlandıkları şeklinde ortak bir görüş ortaya çıkmıştır.

Anket verilerine göre coğrafya konularının öğretim sürecinde yaşanan sorunlar ve ihtiyaçlara ilişkin olarak ailenin sosyal yapısı, sınav sistemindeki değişiklikler, okulların fiziki yapısı, ders saatinin yetersizliği, etkinlik çalışmalarının uygulanmasında yaşanan sıkıntılar, sınıfların kalabalık olması, çevre ve medyadaki olumsuz etkenler ve okul dışı etkinliklerin uygulanmasında yaşanan zorluklar şeklinde görüş belirtmişlerdir.

3.10.Coğrafya Konularının Öğretimine Yönelik Eğitim Gereksinimleri Durumu

Öğretmenler eğitim öğretim alanında devamlı kendilerini yenilemek ve geliştirmek durumundadırlar. Buna bağlı olarak öğretmenler alana yönelik eğitim gereksinimlerini halledebilmek için kendilerini yetiştirmek durumundadır. Öğretmenlerin sosyal bilgiler dersinde coğrafya konularının öğretiminde ihtiyaç duyulan eğitim gereksinimlerine ilişkin görüşleri, Tablo 11’de verilmiştir.

Tablo 11.

Coğrafya Konularının Öğretiminde İhtiyaç Duyulan Eğitim Gereksinimlerine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Frekans, Yüzde ve Aritmetik Dağılımı

Eğitim gereksinimleri	Frekans V ₁	Her zaman V ₂	Çoğunlukla V ₃	Kimi zaman V ₄	Çok seyrek V ₅	Hiçbir zaman V ₆	\bar{x}
70 Coğrafya konularının öğretiminde gelişim ve planlama	f 62	199	22	2	1		4,28
	% 21,7	69,6	7,7	0,7	0,3		
71 Farklı ülkelerde coğrafya konularının öğretimi	f 45	153	71	14	3		3,78
	% 15,7	53,5	24,8	4,9	1,0		
72 Coğrafya konularının, insan yaşamına ve kültürel gelişime katkısı	f 81	168	31	5	1		4,32
	% 28,3	58,7	10,8	1,7	0,3		
73 Coğrafya konuları öğretim programlarında yaşanan sorunlar	f 66	166	47	5	2		4,01
	% 23,1	58,0	16,4	1,7	0,7		
74 Coğrafya konularının öğretiminde kullanabilecek araç-gereçler	f 98	162	22	4	0		4,24
	% 34,3	56,6	7,7	1,4	0		
75 Coğrafya konularının öğretiminde özel sınıf ortamının oluşturulması	f 112	136	33	5	0		4,24
	% 39,2	47,6	11,5	1,7	0		
76 Beşeri ve Siyasi Coğrafya konuları ile ilgili yapılmış çalışmalar	f 67	177	37	5	0		4,07
	% 23,4	61,9	12,9	1,7	0		
77 Coğrafya konularının öğretimine ilişkin kaynaklar	f 71	188	22	5	0		4,14
	% 24,8	65,7	7,7	1,7	0		

Tablo 11’de görüldüğü üzere sosyal bilgiler öğretmenlerinin coğrafya konularının öğretimine yönelik olarak eğitim gereksinimlerine ilişkin olarak, 70 – 72 – 74 – 75. maddeler için görüşlerin aritmetik ortalamalarına bakıldığında ağırlıklı olarak, \bar{x} : 4,23 ile 4,27 arasında olduğu ve “tamamen katılıyorum” şeklinde değerlendirmelerde bulunduğu görülürken, 71 – 73 – 76 ve 77. maddelerin öğretmen görüşlerinin aritmetik ortalamalarına bakıldığında ağırlıklı olarak \bar{x} : 3,78 ile 4,14 arasında olduğu ve “katılıyorum” şeklinde değerlendirmelerde bulunduğu görülmüştür.

Anket verilerine göre öğretmenler, eğitim gereksinimleri bakımından coğrafya konularının öğretiminde gelişim ve planlama, coğrafyanın sosyal ve kültürel yaşama etkisi, coğrafya öğretiminde kullanabilecek araç-gereçler eğitim gereksiniminin daha fazla olduğu şeklinde görüş bildirmişlerdir. Buna karşılık en az tercih edilen eğitim gereksinimi ise başka ülkelerdeki coğrafya öğretimi olduğu şeklindedir.

4. TARTIŞMA SONUÇ VE ÖNERİLER

4.1. Tartışma

Bu bölüm içerisinde, araştırma verilerinin analiz edilmesi sonucunda elde edilen bulgulara bağlı olarak ortaya çıkan sonuçlar tartışılmış ve değerlendirilmiştir.

Coğrafya konularının öğretilmesi ile öğrencilerin kazanımlarına ilişkin öğretmen görüşleri: Öğrencinin coğrafya kazanımları sayesinde yaşadığı coğrafya ile beraber dışarıda meydana gelen olayları değerlendirebildiği ve yorumlayabildiği, olayları değerlendirmede benzerlik ve farklılıklardan yola çıkarak bir takım ilişkilendirmeler yapabildiği görülmektedir.

Coğrafya konularının öğretiminde planlama ve dersin işleniş durumuna ilişkin öğretmen görüşleri: Anket sonuçlarına göre değerlendirilmiş ve öğretmenlerin tamamına yakını planlama durumuna ilişkin olarak; resmi öğretim programına göre ders planlarını uyguladığı, planlamalarda çevrenin sosyoekonomik özelliklerine dikkat etmeye çalıştığı, örneklendirmelerde güncel olaylara yer verdiği, planlamaların günlük yaşamda uygulanabilirliğe önem verdiği şeklinde ifade etmişlerdir. Ayrıca dersin işlenişinde yapılan planlamalara uygun bir şekilde dersin işlendiğini belirtmişlerdir. Araştırmanın bu bulgusu, Akbulut'un (2004) coğrafya ve aktif öğrenme yöntemleri bulgusu ile örtüşmektedir.

Coğrafya konularının öğretiminde uygulama ve etkinlik türlerine ilişkin öğretmen görüşleri: Anket sonuçları değerlendirildiğinde, öğretmenlerin en fazla toplumun gelişim süreci ile ilgili bir olayı ya da konuyu canlandırması, toplumsal, kültürel ve ekonomik olaylar vs. ilgili konuların araştırılması maddelerini uyguladıkları görülürken, en az uygulamanın ise; beşeri, ekonomik ve siyasal alanda hizmet veren kurumlara yapılan gezi etkinliği yanında bu kurumlardaki kişilerle yapılan görüşme etkinliği, sınıf gazetesi çıkarma ya da pano çalışması yapma etkinliği olduğu görülmektedir. Bu bulgu, Ayva'nın (2010) araştırmasındaki sosyal bilgiler dersinin öğrenme, öğretme süreci ile ilgili öğrenci görüşleri, bulgusu ile örtüşmektedir. Ayrıca Aydemir (2011)'in araştırmasında ilköğretim 7. sınıf sosyal bilgiler öğretim programı etkinliklerinin uygulamadaki etkililiğinin değerlendirilmesi, bulgularıyla örtüşmektedir.

Coğrafya konularının öğretiminde işbirliğine ilişkin öğretmen görüşleri: Anket sonuçlarına göre ele alındığında öğretmenlerin en fazla işbirliğini zümre öğretmenleri ve diğer öğretmenlerle yaptığı görülmektedir. İşbirliği çalışmaları sürecinde aile ile olan işbirliğine de önem verdikleri görülmektedir. En az işbirliği çalışmasını ise yerel yönetimler (muhtarlık, kaymakamlık, valilik, emniyet vs.), hastaneler, çocuk yuvaları, huzurevi, millî eğitim, yükseköğretim vs. ile yaptıkları görülmektedir. Anket çalışmasında da en fazla işbirliğinin coğrafya, tarih ve Türkçe alanlarında olduğu, en az ilişkilendirmenin ise fen bilgisi ve matematik alanında yapıldığı görülmektedir. Bu bulgu, Güven'in (2002) ve Gündoğdu'nun (2001) yapmış olduğu araştırmalarda öğretmenlerin vatandaşlıkla ilgili çalışmalarını disiplinler arası bir bakışla ele aldıkları bulgusuyla, benzerlik gösterdiği görülmüştür.

Coğrafya konularının, öğretiminde ders araç ve gereçlere ilişkin öğretmen görüşleri: Anket sonuçlarına göre görsel ve işitsel gereçlerin daha fazla tercih edildiği, bu gereçler arasında ders kitabının diğerlerine göre daha ön planda olduğu görülmüştür. En az tercih edilen gereçler olarak ise dergiler, ansiklopediler gibi başvuru kaynakları, belgeler (tarihî belgeler, uluslararası belgeler, stratejik kaynaklar, ilgili yasalar, yönetmelikler, istatistiksel veriler vb.), olduğu görülmüştür. Bu bulgu ile ders kitabının öğretmenler tarafından öğretimde temel alındığını, Pederson ve Cogan'ın (2000) araştırması ile benzer bulgulara sahip olduğunu göstermektedir. Bu bulgu, aynı zamanda görsel ve işitsel eğitimin kalıcılık etkisini göstermesi bakımından Özunal'ın (2010) araştırmasında kavram öğretiminde bilgisayar kullanımının etkisi ve Karatepe'nin (2007) coğrafi bilgi teknolojilerinin coğrafya öğretiminde kullanılması, bulgusu ile örtüşmektedir.

Coğrafya konularının öğretiminin yapıldığı sınıf ortamına ilişkin öğretmen görüşleri: Anket sonuçları değerlendirildiğinde, öğretmenler sınıf ortamını iki şekilde değerlendirmişlerdir. Birincisinde sınıf ortamı daha çok *davranış boyutu* ile değerlendirilmiştir. Bu bağlamda öğrencilerin en fazla sınıf içi eleştirilere karşı açık

olması ve davranış kurallarına uyması, aynı zamanda saygılı, hoşgörülü ve öz değerlerine bağlı olması gerektiği üzerinde durmuşlardır. İkincisinde ise sınıfın *fiziksel ve donanım* bakımından yapılan değerlendirmesinde; sınıf alan olarak yeterli genişlikte ve aydınlık olmalı, teknolojik donanım (internet bilgisayar, sinevizyon, yazıcı, tarayıcı) bakımından yeterli olmalı şeklindedir. Bu bulgu, Özunal'ın (2010) araştırmasında kavram öğretiminde bilgisayar kullanımının öğrenime etkisi, Karatepe'nin (2007) coğrafi bilgi teknolojilerinin coğrafya öğretiminde kullanılması bulgusu ile örtüşmektedir. Ayrıca Özel'in (2007) coğrafya öğretmenlerinin teknolojiye bakış açıları ve teknolojiden yararlanma seviyeleri çalışması ile örtüşmektedir.

Coğrafya konularının öğretiminde, rehberlik uygulamalarına ilişkin öğretmen görüşleri: Anket sonuçlarına bakıldığında öğretmenlerin kaynak çalışmalarda, uygulama etkinliklerinde, yanlış ya da eksik kazanımlarda, önemli gün ve haftalarda (enerji tasarrufu haftası, deprem haftası, dünya su günü, dünya meteoroloji günü, turizm, çevre haftası vs.), ve kulüp çalışmaları (coğrafya, çevre, gezi kulübü vs.) noktasında öğrencilere yardımcı olma ve yönlendirme yaptıkları görülmektedir. Araştırmanın bu bulgusu, Karlı'nın (2006) araştırmasındaki ilköğretim okullarında sosyal kulüp çalışmalarının, öğrencilerin yöneticilik niteliklerinin gelişmesine olan katkısı ile örtüşmektedir.

Coğrafya konu kazanımlarının değerlendirilmesine ilişkin öğretmen görüşleri: Anket sonuçları ele alındığında, öğretmenlerin coğrafya konularının değerlendirilmesinde genel olarak yazılı yoklama sınavları, doğru yanlış sorular, açık uçlu sorular, kısa cevaplı sorular, eşleştirmeli sorular, soru-cevap, sözlü sınavlar, çoktan seçmeli testler, kavram haritaları, proje ve etkinlik ödevleri ve gözlem çalışmaları kullanılırken, en az değerlendirme şekilleri olarak ise ürün dosyası ve ödev değerlendirme formlarından yararlandıkları görülmektedir. Bu bulgu, Türkyılmaz'ın (2008) araştırmasında, dil ve anlatım dersinde bir ölçme aracı olarak yazılı sınavların kullanımı bulgusu ile örtüştüğü görülmektedir. Ayrıca Meydan ve Öztürk'ün (2008) araştırmasında, sınıf öğretmenlerinin sosyal bilgiler öğretiminde uygulanan ölçme-değerlendirme yaklaşımına ilişkin görüşleri bulgusu ile örtüşmektedir.

Coğrafya konularının öğretiminde yaşanan sorunlara yönelik öğretmen görüşleri: Coğrafya konularının öğretiminde yaşanan sorunlara ilişkin anket sonuçlarına bakıldığında; sorun olarak en fazla çevre ve medyadaki olumsuz örneklerin etkisi, sınav sistemi değişikliklerinden kaynaklanan olumsuz baskı, ailenin sosyal yapısı ve gelir düzeyinin etkisi, sınıfların kalabalık olması ve okul dışı etkinliklerin yetersiz olması, ön plana çıkmıştır. Anket çalışmasının bu bulgusu, Binark ve Bek'in (2007) eleştirel medya okuryazarlığı, kuramsal yaklaşımlar ve uygulamalar araştırmasında medyanın öğrencinin gelişim sürecine olan etkisi bulgusuyla örtüştüğü görülmektedir.

Coğrafya konularının öğretiminde, eğitim gereksinimlerine yönelik öğretmen görüşleri: Araştırma sonuçlarına göre, öğretmenler, coğrafya konularının öğretiminde alan bilgisi ile ilişkili olan konularda eğitim gereksinimlerinin olduğunu ifade etmişlerdir. Eğitim gereksinimlerine ilişkin olarak "coğrafya konuları öğretim programlarında yaşanan sorunlar; sosyal bilgiler öğretmenlerinin yetiştirilmesi; coğrafya konularının öğretiminde kullanabilecek araç-gereçler; coğrafya konularının öğretiminde özel sınıf ortamının oluşturulması; coğrafya konularının, insan yaşamına ve kültürel gelişime katkısı; farklı ülkelerde coğrafya konularının öğretimi; okulda milli bilinci artırma etkinlikleri düzenleme" şeklinde görüş bildirmişlerdir. Öğretmenler araştırma sonuçlarına göre en fazla gereksinimin, coğrafya konularının öğretiminde gelişim ve planlama, coğrafyanın

sosyal ve kültürel yaşama etkisi, coğrafya öğretiminde kullanabilecek araç-gereçler iken, en az gereksinimin ise farklı ülkelerde uygulanan coğrafya öğretim çalışmalarına yönelik olduğu şeklinde görüş bildirmişlerdir. Araştırmanın bu bulgusu, Demiralp'in (2007) araştırmasındaki coğrafya öğretiminde materyaller ve 2005 coğrafya dersi öğretim programı bulgusu ile konuya ışık tutmuştur.

4.2.Sonuçlar

Araştırma verilerinin değerlendirilmesi ile coğrafya konularının önemi ve öğretimine yönelik uygulamalar, sorunlar ve eğitim gereksinimleri değerlendirme anketi formu kullanılarak gerçekleştirilmiştir.

4.2.1. Coğrafya konularının öğretilmesinin önemi

Coğrafya konularının öğretilmesi ile öğrenciler yurdumuz ve dünyamızın coğrafi özellikleri hakkında yeterli bilgi edinebilmekte, coğrafi olayların insan yaşamını nasıl etkilediğini öğrenmekte, vatan, millet ve insanlık sevgilerini güçlendirmekte ve buna bağlı olarak ülkemizin kalkınmasında severek sorumluluk almaktadırlar. Ayrıca doğayı ve çevreyi sevdirecek onu koruma alışkanlığını kazandırmaktadır. Meydana gelen doğal ve beşeri olayları yorumlama ve bunlardan yararlanma hakkında yeterli bilgi edinme becerisini kazanmaktadır.

4.2.2. Coğrafya konularını öğretim uygulamalarından elde edilen sonuçlar

Planlama durumu: Anket verilerine göre planlama durumuna ilişkin 9 anket maddesi değerlendirilmiştir. Maddelerden 6'sının aritmetik ortalaması değerlerine bakıldığında \bar{x} : 4,22 ile 4,66 arasında olduğu ve "her zaman" uygulanmaya çalışıldığı, 1 maddenin aritmetik ortalamasının \bar{x} : 4,16 düzeyinde olduğu ve "çoğunlukla" uygulanmaya çalışıldığı, 2 maddenin ise aritmetik ortalamasının \bar{x} : 3,09 ile 3,33 düzeyinde olduğu ve "kimi zaman" uygulanmaya çalışıldığı görülmektedir. Sosyal bilgiler öğretmenleri, coğrafya konularının öğretiminde yapılan planlama durumuna ilişkin maddelerden "her zaman ve çoğunlukla" yararlanmaya çalıştığı görülmektedir. Planlama durumuna ilişkin en fazla tercih edilen 3 maddesi "Resmi öğretim programına göre ders planlarını uyguluyorum", "Örneklendirmelerimde güncel olaylara yer veriyorum", "Planlamalarımın günlük yaşamda uygulanabilirliğe önem veriyorum" maddeleri iken, en az tercih edilen 2 maddesi ise, "kimi zaman" yararlanılan "Ders planlarımı kendim oluşturuyorum", "Önerilen ders planlarında değişiklikler yapıyorum" olmuştur.

Uygulama (Etkinlik) Durumu: Anket verilerine göre uygulama durumuna ilişkin 10 anket maddesi değerlendirilmiştir. Maddelerden 4'ünün aritmetik ortalaması değerlerine bakıldığında \bar{x} : 3,51 ile 3,81 arasında olduğu ve "çoğunlukla" uygulanmaya çalışıldığı, 6 maddenin ise aritmetik ortalamasının \bar{x} : 2,83 ile 3,39 arasında olduğu "kimi zaman" uygulanmaya çalışıldığı görülmektedir. Sosyal bilgiler öğretmenleri, coğrafya konularının öğretiminde yapılan uygulama (etkinlik) durumuna ilişkin "çoğunlukla" yararlanmaya çalıştığı maddelerden en fazla tercih edilen 2 maddesi, "Beşeri, ekonomik ve siyasal bir konuda proje çalışmalarına yer verme ve sunum yaptırma", "Toplumu etkileyen beşeri, ekonomik ve siyasal bir konuda örnek olayların değerlendirilerek çözümlenmesi sağlama" maddeleri iken, en az tercih edilen 2 maddesi ise, "kimi zaman" yararlanılan "Beşeri ve ekonomik alanda hizmet veren kurumlardaki kişilerle görüşme yapılmasını sağlama", "Toplumun gelişim sürecini etkileyen beşeri, ekonomik

ve siyasal konularda ilgili bireylerin davranışlarına ilişkin gözlemler yapılmasını sağlama” olmuştur.

Bağlantı Kurma (İlişkilendirme): Anket verilerine göre bağlantı kurma (ilişkilendirme) durumuna ilişkin 7 anket maddesi değerlendirilmiştir. Maddelerden 2’sinin aritmetik ortalaması değerlerine bakıldığında \bar{x} : 4,44 ile 4,45 arasında olduğu ve “her zaman” uygulanmaya çalışıldığı, 2 maddenin aritmetik ortalamasının \bar{x} : 3,51 ile 3,91 arasında olduğu “çoğunlukla” uygulanmaya çalışıldığı, 3 maddenin aritmetik ortalaması ise, \bar{x} : 2,73 ile 3,38 düzeyinde olduğu ve “kimi zaman” şeklinde yararlandıkları şeklinde ortak bir görüş ortaya çıkmıştır. Sosyal bilgiler öğretmenleri, coğrafya konularının öğretiminde yapılan bağlantı kurma (ilişkilendirme) durumuna ilişkin “çoğunlukla” yararlanmaya çalıştığı maddelerden en fazla tercih edilen 2 maddesi, “Coğrafya” ve “Tarih” maddeleri iken, en az tercih edilen 2 maddesi ise, “kimi zaman” yararlanılan “Fen bilgisi” ve “Matematik” olmuştur.

Kullanılan Araç Gereçler: Anket verilerine göre kullanılan araç ve gereçler durumuna ilişkin 8 anket maddesi değerlendirilmiştir. Maddelerin aritmetik ortalaması değerlerine bakıldığında \bar{x} : 3,47 ile 4,01 arasında olduğu ve “çoğunlukla” uygulanmaya çalışıldığı şeklinde ortak bir görüş ortaya çıkmıştır. Sosyal bilgiler öğretmenleri, coğrafya konularının öğretiminde kullanılan araç ve gereçler durumuna ilişkin yararlanmaya çalıştığı maddelerden en fazla tercih edilen 2 maddesi “Görsel araçlar (film, slayt, CD, video, haritalar, vb.)”, “İletişim araçları (televizyon, gazete vb.)” maddeleri iken, en az tercih edilen 2 maddesi ise, “Dergiler, ansiklopediler gibi başvuru kaynakları”, “Belgeler (tarihi belgeler, uluslararası belgeler, stratejik kaynaklar, doğal afetler, ilgili yasalar, yönetmelikler, istatistiksel veriler vb.)” olmuştur.

Sınıf Ortamı: Anket verilerine göre derse uygun öğrenme ortamına ilişkin 7 anket maddesi değerlendirilmiştir. Maddelerin aritmetik ortalaması değerlerine bakıldığında \bar{x} : 3,44 ile 4,18 arasında olduğu ve “çoğunlukla” uygulanmaya çalışıldığı şeklinde ortak bir görüş ortaya çıkmıştır. Sosyal bilgiler öğretmenleri, coğrafya konularının öğretiminde yapılan derse uygun öğrenme ortamı (sınıf) durumu, daha çok uyulması gereken kurallar bakımından değerlendirilmiş ve en fazla tercih edilen 2 maddesi “Öğrenciler öz değerlerimiz ile ilgili konulara duyarlıdır”, “Öğrenciler eleştirilere karşı hoşgörülüdürler” şeklinde iken, en az tercih edilen 2 maddesi ise, “Öğrenciler birlik ve beraberlik dayanışması içindedirler”, “Öğrenciler fikirlerini rahatlıkla ifade ederler” olmuştur.

Rehberlik Uygulamaları: Anket verilerine göre derse uygun rehberlik çalışmalarına ilişkin 4 anket maddesi değerlendirilmiştir. Maddelerin aritmetik ortalaması değerlerine bakıldığında \bar{x} : 3,50 ile 4,08 arasında olduğu ve “çoğunlukla” uygulanmaya çalışıldığı şeklinde ortak bir görüş ortaya çıkmıştır. Sosyal bilgiler öğretmenleri, coğrafya konularının öğretiminde yapılan rehberlik çalışmalarını değerlendirilmiş ve en fazla tercih edilen 2 maddesi, “Uygulama etkinliklerinde yardımcı olma (ödev, proje, yazı vs.)”, “Yanlış ve eksik kazanımlar noktasında yardımcı olma” şeklinde iken, en az tercih edilen 2 maddesi ise, “Önemli gün ve haftalarda kazanımlarının uygulanabilirliğini artırma”, “Kulüp çalışmalarına yönlendirme (coğrafya, çevre, gezi kulübü vs.)” şeklinde olmuştur.

Öğrencilerin bilgiyi bulma ve değerlendirmesi adına derslerinde yönlendirme çalışmaları yapılmakta, etkinlik ödevleri verilmekte, işlenen konu ile ilgili daha önce yapılmış

kaynak çalışmalar beraber değerlendirilerek, sonuçları üzerinde durulmaktadır. Öğrenciler kulüp çalışmalarına yönlendirilmekte (coğrafya, çevre, gezi kulübü vs.), kulüp çalışmalarının işleyiş sürecinde kendilerine yardımcı olunmaya çalışıldığı şeklinde görüş bildirmişlerdir.

İşbirliği: Anket verilerine göre sosyal bilgiler öğretmenlerinin coğrafya konularının öğretiminde öğretmenlerle ve diğer birimlerle yapılan işbirliği çalışmalarına ilişkin olarak, 7 anket maddesi değerlendirilmiştir. Görüşlerinin aritmetik ortalamalarına bakıldığında 3 maddenin \bar{x} : 3,50 ile 4,08 arasında olduğu ve “çoğunlukla” uygulanmaya çalışıldığı şeklinde iken, 4 maddenin ise öğretmen görüşlerinin aritmetik ortalamalarına bakıldığında ağırlıklı \bar{x} : 2,22 ile 2,34 arasında olduğu ve “çok seyrek” yararlandıkları şeklinde ortak bir görüş ortaya çıkmıştır. Sosyal bilgiler öğretmenleri, coğrafya konularının öğretiminde yapılan öğretmen ve diğer birimlerle işbirliği çalışmaları değerlendirilmiş ve en fazla tercih edilen 2 maddesi “Diğer öğretmenler (zümre öğretmenleri, branş öğretmenleri, rehberlik öğretmeni vb.)”, “Okul yönetimi” şeklinde iken, en az tercih edilen 2 maddesi ise, “Ticari kurumlar (hazırlık kursları vs.)”, “Sivil toplum örgütleri” şeklinde olmuştur.

Değerlendirme: Anket verilerine göre sosyal bilgiler öğretmenlerinin coğrafya konularının öğretiminde yapılan değerlendirme çalışmalarına ilişkin olarak, 8 anket maddesi değerlendirilmiştir. Görüşlerinin aritmetik ortalamalarına bakıldığında 4 maddenin \bar{x} : 4,23 ile 4,51 arasında olduğu ve “her zaman” uygulanmaya çalışıldığı şeklinde iken, 3 maddenin öğretmen görüşlerinin aritmetik ortalamalarına bakıldığında ağırlıklı \bar{x} : 2,22 ile 2,34 arasında olduğu ve “çoğunlukla” yararlandıkları, 1 maddenin öğretmen görüşlerinin aritmetik ortalamasına bakıldığında ağırlıklı \bar{x} : 3,33 düzeyinde olduğu ve “çok seyrek” yararlandıkları şeklinde ortak bir görüş ortaya çıkmıştır. Sosyal bilgiler öğretmenleri, coğrafya konularının öğretiminde yapılan ölçme ve değerlendirme çalışmaları yorumlanmış ve en fazla tercih edilen 2 maddesi “Yazılı yoklama sınavları (klasik, testler, çoktan seçmeli, boşluk doldurma, eşleştirme maddeleri, vb.)”, “Soru-cevap”, şeklinde iken, en az tercih edilen 2 maddesi ise, “Değerlendirme formları (grup değerlendirme, proje değerlendirme vb.)”, “Ürün dosyaları” şeklinde olmuştur.

4.2.3.Coğrafya konularının öğretiminde yaşanan sorunlar ve eğitim gereksinimine ilişkin sonuçlar

Öğretmenler sosyal bilgiler dersinde coğrafya konularının öğretiminde yaşanan sorunlar ve eğitim gereksinimlerini değerlendirmişlerdir.

Yaşanılan Sorunlar: Anket verilerine göre sosyal bilgiler öğretmenlerinin coğrafya konularının öğretiminde yaşanan sorunlara ilişkin olarak, 9 anket maddesi değerlendirilmiştir. Görüşlerinin aritmetik ortalamalarına bakıldığında 7 maddenin \bar{x} :3,59 ile 4,08 arasında olduğu ve “çoğunlukla” yararlandıkları, 2 maddenin öğretmen görüşlerinin aritmetik ortalamalarına bakıldığında ağırlıklı \bar{x} : 3,13 ile 3,19 arasında olduğu ve “çok seyrek” yararlandıkları şeklinde ortak bir görüş ortaya çıkmıştır.

Sosyal bilgiler öğretmenleri, coğrafya konularının öğretiminde yaşanan sorunlar değerlendirilmiş ve en fazla sorun olarak görülen 2 maddesi “Ailenin sosyal yapısı ve gelir düzeyinin etkisi”, “Çevre ve medyadaki olumsuz örneklerin etkisi” şeklinde iken, en az sorun olarak görülen 2 maddesi ise, “Toplumsal değerlerinin öğretiminin zor olması”, “İhtilafli (çelişkili) konuların sınıfta tartışılmaması” şeklinde olmuştur.

Eğitim Gereksinimleri: Anket verilerine göre sosyal bilgiler öğretmenlerinin coğrafya konularının öğretiminde eğitim gereksinimlerine ilişkin olarak, 8 anket maddesi değerlendirilmiştir. Görüşlerinin aritmetik ortalamalarına bakıldığında 4 maddenin \bar{x} : 4,23 ile 4,27 arasında olduğu ve “tamamen katılıyorum” şeklinde değerlendirdikleri, 4 maddenin aritmetik ortalamalarına bakıldığında ise ağırlıklı \bar{x} : 3,78 ile 4,14 arasında olduğu ve “katılıyorum” şeklinde değerlendirildiği görülmüştür.

Sosyal bilgiler öğretmenleri tarafından, coğrafya konularının öğretiminde eğitim gereksinimleri değerlendirilmiş ve en fazla tercih edilen 2 maddesi “Coğrafyanın sosyal ve kültürel yaşama etkisi, coğrafya öğretiminde kullanılabilecek araç-gereçler”, “Coğrafya konularının öğretiminde kullanılabilecek araç-gereçler” şeklinde iken, en az tercih edilen eğitim gereksinimi maddesi ise, “Farklı ülkelerde coğrafya konularının öğretimi” şeklinde olmuştur.

4.3.Öneriler

Sosyal bilgiler öğretmenleri anket verilerine bağlı olarak coğrafya konularının öğretimini artırma amacıyla gerçekleştirilen uygulamalar, yaşanan sorunlar, eğitim gereksinimine yönelik tercih edilen programlar, değerlendirilmiştir. Değerlendirmeler sonucunda coğrafya konularının öğretimi ile ilgili yapılacak olan araştırmalara kaynak teşkil etmesi bakımından, öneriler şeklinde iki başlık altında ele alınmıştır.

4.3.1.Uygulamaya ilişkin öneriler

- 1- Ders kitabının içeriği öğrencinin seviyesine uygun, renkli, resimli ve etkinlik çalışmaları ile desteklenmeli.
- 2- Görsel ve işitsel öğretimin kazanımların gerçekleşmesindeki etkisi dikkate alındığında, öğretim programlarının oluşturulmasında buna yönelik hazırlık çalışmaları artırılmalıdır.
- 3- Okullarda coğrafya konularının öğretiminde materyal, araç-gereç eksiklikleri giderilmeli ve araç gereçlerin etkin kullanımı noktasında öğretmenler eğitilmelidir.
- 4- Sınıflar teknik donanım bakımından iyileştirilmeli, sınıflar öğretime uygun ve fazla kalabalık olmamalı makul bir düzeye çekilmelidir.
- 5- Öğrencilere coğrafya konularının amacına uygun olarak, topluma yön verecek okul içi ve okul dışı (yerel yönetimler, resmi ve özel kurumlar, sivil toplum örgütleri) etkinlik çalışmaları düzenlenmelidir.
- 6- Coğrafya konuları işlenirken konular, güncel ve toplumsal olaylarla ilişkilendirmeler yapılarak sınıf ortamında paylaşıp değerlendirilmelidir.
- 7- Coğrafya konuları işlenirken coğrafyanın diğer sosyal bilimler ve alt disiplinler ile ilişkilendirmeleri yapılmalıdır.
- 8- Öğretmen coğrafya konuları ile ilgili uygulama etkinliklerinde (ödev, proje), yanlış ya da eksik kazanımlarda, önemli gün ve haftalarda (dünya su günü, enerji haftası gibi), kulüp çalışmalarında (coğrafya, gezi, çevre gibi) öğrencilere rehberlik etmelidir.
- 9- Sosyal bilgiler öğretmenlerinin öğretim yöntem ve teknikleri konusundaki bilgi ve uygulamadaki eksikliklerini giderecek etkinlikler düzenlenmelidir.
- 10- Alan bilgisi yetersizliğinden kaynakları sorunları çözme adına alan bilgisine yönelik okul içi ve okul dışı zümre çalışmaları, ortak etkinlik planlamaları ve tartışma etkinlikleri yapılmalıdır.

- 11- Sosyal bilgiler öğretmenlerinin büyük bir kısmının Tarih ve Sosyal bilgiler mezunu olmasından dolayı coğrafya bilgilerinin istenen düzeyde olmadığı görülmekte olup desteklenmelidir.
- 12- Sosyal bilgiler öğretmenlerine coğrafya konularının amacına yönelik, daha iyi kavranabilmesi adına ders, seminer, konferans gibi eğitim programları düzenlenmelidir.

4.3.2.Eğitim programına ilişkin öneriler

- 1- Öğretmenlerin coğrafya konularının öğretimine yönelik eğitim programları artırılmalıdır.
- 2- Öğretmenlerin ihtiyaç duyduğu coğrafya konularına, etkinlik çalışmalarına, rehberlik çalışmalarına, zümre çalışmalarına, işbirliği ve ilişkilendirme çalışmalarına, öğretim yöntem ve tekniklerine, öğretimde araç gereç kullanım çalışmalarına, ölçme ve değerlendirme çalışmalarına ve yaşanan sorunlara ilişkin verilmelidir.

KAYNAKÇA

- Akinoğlu, O.(2006). Coğrafya eğitimi ve toplum. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 13 (1), 24-48.
- Alım, M. (2003). *9. sınıf coğrafya öğretiminin öğretmen ve öğrenci görüşlerine göre değerlendirilmesi* (Doktora tezi). YÖK Tez Merkezi. (125555).
- Balcı, A. (2001). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntem, teknik ve ilkeler*. Ankara: Pegem A Yayınevi.
- Barth, James, L. ve Demirtaş, A. (1997). *İlköğretim sosyal bilgiler öğretimi*. Ankara: YÖK-Dünya Bankası Milli Eğitimi Geliştirme Projesi.
- Baydil, E.(2001). *Coğrafyaya giriş*. Ankara: Pegem A Yayınevi.
- Creswell, J. W. (2008). *Educational research planning, conducting and evaluating quantitative and qualitative research*. International Pearson Merrill Prentice Hall
- Çelikkaya, T. (2002). *İlköğretim 1. kademe sosyal bilgiler dersi coğrafya konularının öğretimi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Demircioğlu, İ.H.(2004). Tarih ve coğrafya öğretmenlerinin sosyal bilimler öğretiminin amaçlarına yönelik görüşleri (Doğu Karadeniz Bölgesi Örneği) *Ahmet Yesevi University. Board of Trustees*, 31, 71- 84.
- Doğanay, H. (1989). Coğrafya ve liselerde coğrafya öğretimi. Ankara: *Coğrafya Araştırmaları Dergisi*, 1 (1), 7-25.
- Doğanay, H. ve Zaman, S.(2002). Ortaöğretim coğrafya eğitiminde hedefler, ilkeler, stratejiler ve amaçlar. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 7 (8), 7-26.
- Efe, R. (1996). Coğrafyada yeni yaklaşımlar, coğrafya öğretiminde çağdaş metot ve teknikler. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 1 (1), 135-149.
- Ekiz, D.(2009).*Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Anı Yayınlar
- Erden, M. (1993). *Eğitimde program değerlendirme*. Ankara: PegemA Yayınevi.
- Ergün, M. ve Özdaş, Ö.(1997). *Öğretim ilke ve yöntemleri*. <http://www.egitim.aku.edu.tr/metod01.htm> web adresinden, 28.06.2013 tarihinde alınmıştır.
- Erkan, S. (2003). *Rehberlik nedir? İçinde Kuzgun, Y. (Ed.). İlköğretimde Rehberlik*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

- Ersoy, A. F. (2007). *Sosyal bilgiler dersinde öğretmenlerin etkili vatandaşlık eğitimi uygulamalarına ilişkin görüşleri* (Doktora Tezi). YÖK Tez Merkezi. (257211).
- Fisher, W., Erol B. (1981). Coğrafyada bugünkü gelişmeler. Ankara Üniversitesi, *DTCF, Coğrafya Araştırmaları Dergisi*, 10, 206-207.
- Güngördü, E. (2002). *Coğrafya 'da öğretim yöntemleri, ilkeler ve uygulamalar*. Ankara: Nobel Yayınevi.
- Hargreaves, A. (2003). *Teaching in the knowledge society: education in the age of insecurity*. Maidenhead, Berkshire: Open University Press. (Akt: Öztürk, 2012)
- Karabağ, S. (2014). *Mekânın siyasallaşması*. Ankara: Pegem A Yayınevi.
- Karaman Kepenekçi, Y.(2000). *İnsan hakları eğitimi*. Ankara: Anı Yayınevi.
- Milli Eğitim Bakanlığı.(2005). *İlköğretim sosyal bilgiler dersi (4, 5, 6, 7. sınıflar) öğretim programı*. Ankara: MEB Yayınevi.
- Milli Eğitim Bakanlığı.(2011). *Orta öğretim coğrafya dersi (9, 10, 11, 12. sınıflar) öğretim programı*. Ankara: MEB Yayınevi.
- Öner, S. (2011). *Coğrafi bilgi sistemlerinin lise coğrafya derslerinde kullanılması*. (Doktora tezi). YÖK Tez Merkezi. (356703).
- Özçağlar, A. (2004). *Coğrafi bilimlerin kentsel ekonomi, kentsel yönetim, bölgesel iktisat ve bölge planlama yönünden analizi*, Denizli: Kentsel Ekonomik Araştırmalar Sempozyumu, 2, 94-101.
- Özoğul, S. Ç. (1987), *Ortaöğretim kurumlarında sosyal bilimler öğretimine genel bir bakış ve ülkemizdeki durum, ortaöğretim kurumlarında sosyal bilimler eğitimi ve sorunları*, O. N. Poyraz, (Ed.),(Türk Eğitim Derneği V. Öğretim Toplantısı 13-14-15 Mayıs 1987), Türk Eğitim Derneği Öğretim Dizisi. 5, 3-47.
- Şahin, C. (2003). *Türkiye'de coğrafya öğretimi, sorunları ve çözüm önerileri*. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Türküm, S. A. (2002). *Anket tekniği, bireyi tanıma teknikleri*. İçinde Can, G. (Ed.). (ss.128-130). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Yayınları.
- Yanpar, T. (2006). *Etkili ve anlamlı öğrenme için kuramsal yaklaşımlar ve yapılandırıcılık*. İçinde C. Öztürk (Ed.) Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi Yapılandırıcı Bir Yaklaşım (s. 88-102).Ankara: Pegem A Yay.

EXTENDED ABSTRACT

1. Introduction

The aim of this research is to find the importance of geography subjects in social science, the activities used with the aim of teaching them, the problems faced and the potential suggestion about them. In this reseach, the descriptive survey model was used and the collection of research data was practiced as quantitative. Research data was obtained from the social studies teachers working in secondary schools in Kayseri in the 2013-2014 academic year. Survey was applied to 286 teachers during the research.

2. Methot

In this research, descriptive model was used. A survey was used toget the descriptive data. Having form the survey, some entry items were deleted under the supervision of some specialists, and the validity study of the survey with 77 entry items was carried out. In order tocheck the reliability of the survey. Coronbach alfa was used and $\alpha= 0,928$ reliability result was obtained. Through the survey, it was aimed to reach 368 teachers from 141 schools but some were off and some were unwilling to attend it, so 286 teachers were available to ask for. Survey was applied to 286 teachers in the research. Frequency (f) percentage (%) and arithmetic average (x) analysis were utilized for the analysis of data obtained by the survey. The data obtained from the research was evaluated findings were defined and interpreted.

3. Findings, Discussion and Results

It was found that in planning, one of the education and instruction practice examples are given refered to current issues especially under the light of formal instruction programme. This finding coincides with the findings one got by Akbulut (2004) in geography and active learning method. It was also found that activity work are aimed to be aplied more in terms of comprehending human, economic, social and cultural events. In addition to this, it was found that social and scientific excursions out side the school are so weak. These findings in the survey coincide with the on esfound that social and scientific excursions outside the shcool are so weak. These findings in the survey coincide with the ones found by Aydemir (2001) in his evaluation of the effectiveness of the activities in social science subject at the 7th grade in secondary school in practice.

It was also found that the association with geography and history lecture sare used more than the others and the least one is in Mathematics and sience lectures after inter viewing with the group teachers. This finding coincides with the one got by Güven (2002) in their researches on teachers' studies on citizen ship in interdisciplinary perspective. It was also found that in geography teaching, the materials are so important and visual and audial materials are preferred more, while some sources such as journals and encyclopediasless. This finding coincides with the one got by Özunal (2010) research on the effect of computer use in concept teaching in terms of showing the permanence effect in audial and visual teaching, and the one by Karatepe (2007) on the use of geograhly information technology in geography teaching. It was also found that in appropriate classroom environments students' behaviours are more convenient, in term of cooperation the one among group teachers and the school mamagement is dominant. On the other hand, the cooperation in civilian society and trade communities is less than the desired level. This

finding coincides with the one got by Özel (2007) in the study of the level of geography teachers in using technology and their perspective of technology.

It was also found that students are agree on the idea that they expect from teachers more activities related to the lecture and expect guidance in terms of activity studies. In addition to this, they expect less guidance in geography teaching in terms of club activities. This finding coincides with the one got by Karşlı (2006) in the study on the contribution of students' management qualities of the social club activities in primary schools.

It was also found that in the evaluation of geography teaching written exams, true-false parts, comment-based and short answers requiring questions are used more in general. This finding coincides with the one got by Türkyılmaz (2008) in the study on the use of written exams in Turkish grammar lecture. It was also found that in geography teaching the most common problems are the social structure of the family, the changes in the examination system, the physical structure of the schools, the shortness of the lecture hours, the problems faced in practice of activities, the high number of the students in classes, negative effects of the media and the surroundings, and the difficulties of applying the activities outside the school.

This finding coincides with the one one got by Binark and Bek (2007) on the study of the effect of media on student's development in theoretical approach and practices, critical media literacy. It was also found that teachers need more development and planning on the teaching of geography subjects in terms of need of teaching. This finding coincides with the one got by Demiralp (2007) on the study of instruction programme in geography teaching.

As a result, teachers, Teachers agreed that geography subjects has unifying and holistic structure in identity development and creating a sense of citizenship both individually and socially. Teachers agreed that course books are taken as a basis, links with other related disciplines were carried out, visual and auditory tools are used, purposive activities and club studies with up-to-date and applicable planning are tried to be done while teaching geography subjects, observation, written and oral exams are important in assessment.

Teachers agreed that student's family, school, mass media and non-governmental organizations are effective in increasing identity building and citizenship consciousness, and teachers' guidance is effective in adopting social rules and developing behavior. Teachers evaluated common problems and needs in the teaching process of geography subjects as families' social structure, changes in exam system, negative effects in environment and media and difficulties in applying extra scholastic activities and stated a common view on necessity of a purposive education program.